

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H.C. van der Ent, Dordrecht-Centrum; Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. L.W. van der Meij, Zaamslag; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Slidrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Bunschoten; Ds. P. van Zonneveld, Driebergen; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13, 4231 BP Meerkkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

De nood van Gods Israël

„En zij noemden het jongskens Ikabod, zeggende: de eer is weggevoerd uit Israël; omdat de ark Gods gevankelijk was weggevoerd en om haar schoonvaders en haar mans wil . . .”

1 Samuel 4 : 21.

Er wordt in onze tijd veel gesproken over de nood van Gods Kerk. Toch kan de vraag gesteld worden: wordt die nood wel verstaan? Gevolgen van de kwaal zijn die kwaal zelf nog niet. En het spreken over de kwaal zonder de pijn ervan te gevoelen is in de regel van weinig betekenis. Menigeen spreekt zó over de nood van Gods Kerk. Blijft staan bij enkele gevolgen van de diepste nood of bepraat de nood alleen maar zonder de beleving des harten.

't Is wonderlijk dat God een voor ons naamloze vrouw gebruikt om de nood van Gods Israël te openbaren. Trouwens voor God is deze vrouw niet naamloos. Haar zuchten is bekend aan het hof van de hemel. Zij staat aan een andere zijde dan haar man, de goddeloze priesterzoon Pinéhas.

De nood van Israël is groot. 't Ziet er alleen maar droevig uit. De erfvijand van Israël, het volk van de Filistijnen, is ver opgerukt in de gelederen van Israël en vormt een voortdurende bedreiging. Gods straffende hand is daarin uitgestrekt. Geen wonder. De vreze Gods is uit het heiligdom des Heeren schier verdwenen. Ontucht en allerlei goddeloosheid zijn ervoor in de plaats gekomen. De priesterzonen Hofni en Pinéhas bedrijven de ongerechtigheid op het hardst. En Eli bestraft hen niet in hun zonden.

't Ergst is: Israël kent de nood in wezen niet. Als het weer eens verslagen is door de Filistijnen, neemt het volk de ark des Heeren uit Silo mee in het leger. De Israëlieten denken: nu hebben we de overwinning. Als we de ark maar hebben, dan hebben we de Heere vanzelf. En zij hebben er niet aan gedacht, dat de heerlijkheid des Heeren vanwege hun zonden reeds geweken was. Daarom is al hun betrouwen op het uiterlijk teken van de ark zonder betekenis.

Het komt helaas voor Israël ook wel heel erg uit: met de ark in het midden, maar zonder God wordt het volk verslagen en de ark triomfantelijk door de Filistijnen meegevoerd.

Deze vrouw roept echter de nood van Israël uit. Zij belijdt wat het wezenlijke van die nood is. Zij beleeft de diepte van die nood. Pijnlijk is de weg voor haar, waardoor zij tot de belijdenis van Israëls nood komt. Zij is in omstandigheden, die iedere moeder in Israël op zichzelf tot blijdschap moeten stemmen. Zij verwacht een kind. Maar zij krijgt dit kind ten koste van haar eigen leven.

De boodschap komt tot haar van de nederlaag van Israël. Zij hoort wat daarin gebeurd is: de ark Gods weggevoerd en haar man gedood. Daarbij: zoëven haar schoonvader Eli gestorven. Dit alles grijpt haar aan. De barensweeën overvallen haar. Zij krijgt een kind, een zoon zelfs. Wat betekende dat niet in Israël. Echter: zij sterft en het troostwoord van de vrouwen, die bij haar staan, betekent niets. Let er echter op, wat zij stervende zegt als zij haar zoon nog een naam geeft: Ikabod, de eer is weggevoerd uit Israël.

In haar pijn en in haar sterven is voor haar de

nood van Gods Israël het belangrijkste. In de naamgeving van deze jongen belijdt zij die nood n.m.l. dat de heerlijkheid Gods weg is uit Israël.

Versta dit even goed. 't Is wel heel duidelijk dat zij geheel anders is dan haar man Pinéhas. Hij had dichtbij de ark geleefd en zonde bedreven tegen de heiligheden des Heeren. Zij is ook anders dan het volk van Israël. De Israëlieten hadden het met het teken van de ark willen doen, zonder dat zij de God, naar wie dit teken heenwijst, op het oog hadden.

Voor deze vrouw is het zo, dat de Heere spreekt in het verlies van de ark. Zij heeft geen bijgeloof, dat op een houten kist vertrouwt. Zij weet het echter: de Heere betoont het, dat Hij Zelf is geweken met Zijn heerlijkheid uit Israël. 't Is voor haar maar niet een gelegenheidsgodsdienst met de ark. In de vreze Gods is dit het ergst: de heerlijkheid Gods is geweken. Ikabod.

Daarom begint zij ook daarmee. Niet met haar man, met wie ze toch getrouwd was geweest. Hij komt op de laatste plaats. Eerst de ark, dan Eli en tenslotte haar man. De ark vóór. De nood van Gods Israël heeft bij haar de hoogste plaats vergeleken bij het andere.

De nood van Gods Israël is de nood van Gods Kerk telkens maar weer. Die nood zit hem niet in het gemis van de dingen, maar van God Zelf. Zo vaak wordt het anders gehoord. En dat op allerlei manier. Als we het heel goed kunnen doen met wat uitwendige godsdienst, met een belijdenis met de mond alleen, terwijl de wezenlijke bekering tot God ontbreekt. Maar ook als we enkel strijden voor het behoud van veel goede zaken, terwijl de hoogste nood van onszelf en van Gods Sion rustig wordt voorbijgegaan. De Heere roept om de wacht te houden bij de waarheid Gods en veroordeelt hen, die gedurig naar verandering staan. Ledig en arm is het, als echter de ergste nood niet gekend wordt.

De eer is weg. Hebt ge dat al in uw eigen leven geleerd door de Heilige Geest? Daar terecht te komen doet wenen over uw eigen gemis en doet ook het wezenlijke gemis van Gods Sion in deze tijd kennen. Niets is de Heere zo welbehaag'lijk als de beleving van deze nood. De eer is weg . . . en dat door eigen schuld. Zo worden de worstelingen om God geboren en om de doorwerkende kracht van Zijn genade voor zichzelf en voor Gods Kerk.

Hebt u er wel eens op gelet, waar God deze belijdenis in de doodsnood van deze vrouw laat optekenen? Dat spreekt zo bijzonder. Juist als God al begonnen is Zijn middel te bereiden tot wederkeer van Israël. Hier is het einde van het huis van Eli naar het rechtvaardig oordeel Gods. Maar dat einde laat deze belijdenis horen roepend om het begin van Gods wederkeer tot Zijn Israël.

Gods werk gaat door. Om de beloofde Christus zal Hij in Zijn Israël Zijn gunst weer gaan openbaren. Samuël is het middel in Gods hand tot bekering van Israël. Zo zal de Heere in Zijn ongehouden trouw weer terugkeren met Zijn heerlijkheid. Een biddende vrouw aan het begin van Samuël had óók de nood van Israël op het oog. En haar zoon gaat Ikabod veranderen tot wederkeer van Gods gunst.

Zo zal de Heere niet uitblijven op de klacht van het volk, dat eigen nood doorleeft en worstelt met de nood van Gods Sion. Het kan wel eens zo donker schijnen, dat er geen

uitzicht meer overblijft. Het kan wel eens lijken of alle heerlijkheid verdwenen is. Om en in Christus gaat de Heere door om Zijn heerlijkheid te openbaren.

Dan blijkt het dat de hoogste zaligheid is de vervulling met de heerlijkheid Gods. En die zal dwars door de nood niet achter blijven.

D. Slagboom.

Van de administratie

10 nieuwe abonnees konden worden ingeboekt, waarvan er 7 door een kerkeraad werden opgegeven, die een jaarabonnement schonk aan jonggehuwden, f 129,- aan giften werd ontvangen, waarvan één van f 75,- met als bijschrift "Bijdrage tot instandhouding van het blad" en verder nog een gift van f 100,-, waarvan f 50,- voor de school in Dundas en f 50,- voor ons blad.

Voor dit alles weer hartelijk dank.
Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720 - 74202, giro 704350.

Van de Redactie

Bij een bezoekje elders ontving ik tot mijn grote blijdschap een gift van f 100,- voor de school van Dundas en Hamilton, waarvoor ook op deze wijze hartelijk dank.
Eveneens nog een gift van f 30,- die per giro werd ontvangen.

B.

De prediking van Ds. H. de Cock (5)

De prediking van de Cock was ook prediking van twee wegen. Hij heeft tot de goddelozen gezegd dat het hen kwalijk zou gaan en tot de rechtvaardigen dat het hen wel zou gaan. Dit riep verzet op. Bitse en bittere uitdrukkingen werden tegen zo'n prediking gebruikt. Eén van de oordelen over de prediking van de twee wegen in de tijd van Ds. de Cock willen wij u doorgeven. "Daar wordt verder de man, die naar Gods bevel tot den goddelooze zegt, dat het hem kwalijk zal gaan, uitgekreten, 'als eenen, die zijn' hand uitstrekt om de sleutelen des hemels en der helle te grijpen, om door derzelver gerinkel eenvoudige Christenen, zorg, onrust en bekommernis aan te jagen, om als deurwaarder van hemel en hel, de hemelpoort voor enkele geloovigen te ontsluiten, en de overige groote schare van ongelovigen, ter heldeure in te duwen."

Moet het niet met droefheid en zorg gezegd worden dat men in de kerken voortgekomen uit de Afscheiding ten deze vaak niet meer gaat in het spoor van Ds. de Cock? Dan hebben we ten deze geen reden vanaf de hoogte van zelfgenoegzaamheid neer te zien op andere kerken. Ook in het eigen kerkelijke leven zijn wat dit betreft zorgwekkende dingen. Ook al wordt het niet direct gezegd in de prediking dat er alleen gelovigen zouden zijn en dat er geen onbekeerden zouden zijn in de kerk, in de praktijk van de prediking wordt er soms wel van uitgegaan. In een persoonlijk gesprek, in een discussie, wordt door een ieder beaamd dat er bekeerden en onbekeerden zijn in de kerk. Het wordt toegestemd dat er twee soorten mensen in de kerk zijn. Dat er inderdaad een brede en een smalle weg is. Dat de scheidslijn niet loopt tussen de kerkmensen en wereldse mensen, maar dat er een scheidslijn is die dwars door de kerk heenloopt. Het wordt toegestemd dat

er tweeërlei bouwers zijn. Er is een bouwen op de zandgrond en er is een bouwen op de rots. Hoe zou het ontkend kunnen worden? Gods Woord leert dit duidelijk! Van iemand die deze zaken beaamt zou met toch mogen verwachten dat dit helder en duidelijk uitkomt in de prediking. Maar het blijkt voor te komen dat datgene wat beaamd wordt als het gaat over de gemeentebesouwing niet of onvoldoende doorklinkt in de prediking. Dan haalt men in de praktijk van de prediking toch een streep door datgene wat men niet durft te ontkennen, door datgene wat men heeft beaamd.

Het zou een goede zaak zijn als we ons op dit punt in het herdenkingsjaar van de Afscheiding zouden toetsen aan de prediking van Ds. de Cock. Er kome terugkeer tot de prediking van de twee wegen waar die niet of nauwelijks meer wordt gehoord.

Zo'n prediking is niet alleen maar in de lijn van de Cock, maar wat veel meer is, zo'n prediking is naar Gods Woord! De Heere geve dat men mag blijven bij de prediking van de twee wegen, waar die prediking tot op heden gehoord mag worden.

De beschuldiging in de dagen van de Afscheiding luidde dat men zijn hand uitstrekt om de sleutelen des hemels en der hel te grijpen, om door het gerinkel van die sleutels eenvoudige Christenen, zorg, onrust en bekommernis aan te jagen. Men zou zich daardoor aangematigd hebben deurwachter van hemel en hel te zijn. Uit deze beschuldiging blijkt wel dat datgene wat we vinden in zondag 31 Heid. Cat. niet of nauwelijks functioneerde in die dagen. Daar wordt immers duidelijk gesproken over het hanteren van de sleutelen des hemelrijks. Door de verkondiging van het heilig Evangelie dient het hemelrijk den gelovigen opengedaan en den ongelovigen toegesloten te worden. Daar dient ook vandaag onverkort aan vastgehouden te worden. Wie dit niet doet, verliest een wezenlijk element in de prediking. De Heere geve een getrouw hanteren van de sleutelen des hemelrijks. Dat is naar de eis van het Woord en tot heil van de kerken.

Er was veel kritiek op de prediking van de Cock. Ook ene Brouwer heeft zich ten deze niet onbetuigd gelaten. Uit datgene wat hij schrijft over de prediking van de Cock kunnen wij ook enigermate te weten komen wat de prediking van de Cock behelsde. Uiteraard dient hier voorzichtigheid betracht te worden. Want een tegenstander geeft doorgaans geen eerlijk beeld, maar een vertekend beeld. Brouwer heeft kritiek op de wijze waarop in de prediking van de Cock gesproken zou worden over de gemoeds-gesfeldheid en over de aandoeningen en bewegingen van het hart. Ook op de wijze waarop gesproken zou zijn over het beoefenen van het vertrouwen des geloofs, over moedeloosheid en neerslachtigheid. Uit de kritiek van Brouwer blijkt ook dat de Cock gesproken heeft over duisternis na ontvangene genade. Tevens kwamen bestrijdingen van onderscheiden aard naar voren in de prediking.

Hieruit mogen we voorzichtig concluderen dat de prediking van Ds. de Cock bevindelijk is geweest. Wat een kind Gods meemaakt op de weg des levens in onderscheiden omstandigheden, kwam aan de orde. Dit wordt bevestigd door het feit dat de Cock, nadat de Heere in zijn hart was gaan werken, oude schrijvers heeft geleend bij zijn oudste ouderling. Het doornemen van deze werken was te merken in zijn prediking. De Cock voelde zich gedrongen de zaken die in de oude schrijvers naar voren kwamen te prediken. Zelf niet langer vreemdeling van het leven der genade moest hij dat leven prediken. We weten welke boeken in de bibliotheek van de Cock aanwezig zijn geweest. In de lijst van boeken treffen wij de volgende namen aan: F. Costerus, A. Francken, F.A. Lampe, M. Leydekker, W. à Brakel, B. Smytegelt en H. Witsius. Ook is hij niet onbekend geweest met de werken van Hellenbroek, Schortinghuis, Comrie, Appellius en Sicco Tjaden. Ook de vertaalde werken van Schotse en Engelse schrijvers kende hij. Er is dus duidelijk invloed van de Nadere Reformatie op de prediking van de Cock geweest. Zijn prediking werd beïnvloed door de geschriften der Reformatie en door de geschriften der Nadere Reformatie.

Tijdens het verblijf in de gevangenis van Groningen (28 nov. 1834 - 26 febr. 1835) heeft de Cock bijv. een preek van W. à Brakel

gelezen, de voorrede van een geschrift van J. Koelman, twee preken van Koelman over Ezra en een gedeelte uit een boek van H. Witsius (Practische Godgeleertheid of Algemeene pligten der Christenen). Hij heeft de afscheidsrede van Witsius gelezen van Leeuwarden over 1 Cor. 15 : 58. Ook las hij werken van W. Guthry en J. Brown. Ook was de Cock bekend met van Lodenstein. Hij verklaarde zich liever bij de liederen van van Lodenstein te willen aansluiten dan bij de evangelische gezangen.

Er was dus bekendheid met en instemming met de inhoud van de oudvaders bij de Cock en andere afgescheiden predikers. Het eenvoudige volk was deze boeken altijd blijven lezen en bespreken. Er mocht voedsel voor de ziel en onderwijs voor het hart uit ontvangen worden. Een bekende uitspraak zegt dat de oude schrijvers veel geprezen, maar weinig gelezen worden. Zou dit ook voor u gelden, geliefde lezer(es)? Wat zou er door genade veel van uit kunnen gaan wanneer predikers en kerkmensen zich zouden zetten tot het lezen en onderzoeken van de geschriften die in de tijd van de Afscheiding gelezen en onderzocht werden. Van het lezen van een kerkblad willen wij geen kwaad woord schrijven, maar als we zoveel kerkblaadjes te lezen hebben dat we aan bovengenoemde geschriften niet zouden toekomen, dan betekent dat toch een grote verarming.

De eerste zondag na de afscheiding (19 okt. 1834) preekte de Cock vanaf de bank (de preekstoel werd hem geweigerd) over Efeze 2 : 8 - 10. Duidelijk komt in deze tekst uit dat het vrije, soevereine genade is, dat er niets van de mens bij is. Het is niet uit de werken, zodat de mens geen stof tot roemen heeft. Aan het einde van die preek wekte hij op de volgende wijze tot heiligmaking op: "Maar echter, zijt gij zalig, omdat de grond niet in u, maar in God is, die niet wankelt, en die u geroepen heeft en geschapen in Christus Jezus tot goede werken. 3e Ook diezelfde geliefden! heeft God te voren bereid opdat gij daarin wandelen zoudt, en aan dezelve zult gij dan uw roeping kennen, niet aan die werken, die de farizeeën doen om van de menschen gezien en geprezen te worden, of die door de wereld voor zoodanig gehouden worden, schoon het maar blinkende zonden zijn, maar die uit het geloof en de werking van Gods Geest voorkomen en die de Heere Jezus, Matth. 5 : 3 - 10, ons heeft voorgesteld; niet gelijk die den vorigen Zondag hier op een Remonstrantsche wijze verminkt en verbasterd zijn voorgesteld, maar gelijk de Heere Jezus." Aan het einde van deze preek werd de Acte van afscheiding voorgelezen zoals die door Kerkeraad en Gemeente was ondertekend. De namen van hen die zich niet hadden afgescheiden werden voorgelezen (acht in getal), als van dusdanigen die van de Gemeente waren uitgegaan. Tenslotte werd bekend gemaakt dat er in de namiddag godsdienstoefening zou worden gehouden in de schuur van de pastorie. Dit geschiedde inderdaad. De Cock preekte toen over zondag 1 van de Heidelbergse Catechismus.

Moge ook nu doorklinken in de prediking en door genade beleefd worden "Want uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof, en dat niet uit u, het is Gods gave; Niet uit de werken, opdat niemand roeme. Want wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, welke God voorbereid heeft, opdat wij in dezelve zouden wandelen." (Efeze 2 : 8 - 10).

Ds. A. van Heteren.

Twee sprekende dingen uit de tijd van de afscheiding

U hebt over de afscheiding de afgelopen weken het één en ander kunnen lezen. Nuttig en nodig, want over de afscheiding wordt verschillend gedacht. De accenten liggen verschillend en de vraag over het "waarom" komt nogal eens aan de orde.

Nu is het niet de bedoeling op dit alles in te gaan, echter op twee dingen wil ik wijzen. Allereerst de prediking. De prediking nu is het geheim en de kracht van de afscheiding geweest. De prediking van de genade Gods. De genade Gods voor hart en leven. Aan die genade Gods werd getornd. De alleenwerkende kracht ervan werd geloofchend. Aan de mens werd veel goeds toegekend. Het viel met hem nog wel mee. Hij kon meewerken aan zijn eeuwig behoud. Men

ergerde zich overwegend aan de prediking van soevereine genade. Nog erger voor zeer velen was die prediking van soevereine genade geheel onbekend. Het eenvoudige volk werd misleid. Echter temidden van de kerkelijke ontwikkeling in Nederland was de genade des Heeren werkzaam. Gods vromen waren er en die vromen hadden voorzover dat mogelijk was, gelet de woonafstand, contact met elkaar. Er waren gezelschappen. Op die gezelschappen werd de kerkelijke situatie besproken en er werd voor gebeden. Die gezelschappen stonden niet los van de kerk. Men onttrok zich niet aan het kerkelijk leven. Men hoopte op en men zag uit naar verandering.

Nu die verandering gaf de Heere. Het gebeuren te Ulrum ging doorwerken. Het contact met Gods vromen te Ulrum is voor Hendrik de Cock tot zegen geworden. Hij werd zelf ge-re-for-meerd en ging als gevolg daarvan - hoe kan het anders - gereformeerd preken. Dat is Schriftuurlijk-bevindelijk. Die prediking, waarin de gebondenheid aan Schrift en belijdenis sprak, mocht bij velen inslaan. De gloed der prediking mocht velen in vlam zetten. Door de prediking is de kerk gebouwd geworden. De schriftuurlijke, geestelijke, persoonlijke, bevindelijke prediking. Geen prediking waarin de bevinding werd ingeschoven, zodat de mens centraal kwam te staan, maar een prediking, waarin de bevinding sprak vanuit de aan de orde zijnde tekst, zodat de rijkdom van Gods genade en de veelkleurige wijsheid van de Heere uitkwam. Zeker het menselijke, het zondige kwam in de kerk der afscheiding naar voren. We mogen de afscheiding niet omlijsten, gelijk nu niet één kerk zich kan omlijsten. Echter dwars door het menselijk heen, ja zelfs door eten en verbijten heen, heeft de Heere Zijn kerk willen bouwen. De afscheiding is een gegeven werkelijkheid, waarin we de Heere zien werken. De ontstane en getrokken hoofdlijn moeten we niet voorbijzien. Ds. Hendrik de Cock heeft niet anders willen doen dan in de lijn van Reformatie en Nadere Reformatie de kerk willen terugroepen naar Schrift en belijdenis en dienovereenkomstig de kerk willen reformeren. Tot eer van de Heere en tot heil van zondaren.

De eenvoudige prediker van Ulrum heeft de Heere willen gebruiken. De prediking van zonde en genade. De prediking van een rijke Christus en een arme zondaar. De prediking van de heenleiding tot elkaar en het leven met elkaar n.l. van Christus en de zondaar. Zo te denken aan het begin der afscheiding is dringend gewenst met de bede: "Heere, werk vandaag ook onder ons. Laat het Woord van U wonderen doen." Laat het Woord van U geladen zijn met Uw Geest met overtuiging gebracht worden. Laat de vonk van de prediking overslaan op vele harten en kerkgangers in vlam zetten".

De tweede zaak waar ik op wijzen wil is de boetes, die men moest betalen en de gevangenisstraffen, die werden opgelegd. In het Napoleontische strafwetboek, dat aan het begin van de 19e eeuw nog van kracht was, stond het volgende artikel: "het was verboden een genootschap of gezelschap van meer dan twintig personen op te richten met het oogmerk om dagelijks of op zekere bepaalde dagen bijeen te komen ten einde zich met voorwerpen van godsdienst, letterkunde of andere zaken bezig te houden".

De synode van de Hervormde kerk vroeg aan de minister belast met de zaken der Hervormde kerk er bij zijn ambtsgeenoot op aan te dringen om zijn officieren en ambtenaren met allen ijver werkzaam te laten zijn ter handhaving van het genoemd artikel. De koning droeg via zijn Minister van justitie de procureur-generaal van het Hooge gerechtshof inderdaad een "krachtdadig" beleid op. Het beroep van de afgescheidenen op de grondwet, waarin vrijheid van godsdienst was gewaarborgd, werd niet gehonoreerd. Artikel 91 van de grondwet bepaalde, dat aan "alle godsdienstige gezindheden in het Koninkrijk bestaande" gelijke bescherming werd verleend. De koning stelde zich op het standpunt dat dit alleen gold de reeds in het koninkrijk bestaande kerkgenootschappen. Alleen na erkenning door de koning kon aanspraak worden gemaakt op deze vrijheid. Vele afgescheidene gemeenten weigerden deze erkenning aan te vragen op grond van het feit dat men zich niet als een nieuw kerkgenootschap presenteerde, maar slechts een voortzetting wilde zijn van de aloude

Gereformeerde kerk. En dit terecht, gelet op de acte van afscheiding en wederkeer. En ook geldt de uitspraak aan wie men zich verbonden wist en met wie men zich wilde verenigen.

De opgelegde geldboetes varieerden van 50 tot 150 gulden.

Hele bedragen voor die tijd en bijzonder voor de "kleine luyden"! Sommigen van hen kwamen ook in de gevangenis terecht. Onder hen was Hendrik de Cock. Had hij na zijn schorsing in december 1933 reeds een geldboete ontvangen, na zijn afzetting en afscheiding in oktober 1834 vonniste de rechtbank te Appingedam overeenkomstig de eis van de officier van justitie: een geldboete van 150 gulden en drie maanden gevangenisstraf. Hoger beroep baatte niet. Het Hof van Assien in Groningen bevestigde het gewezen vonnis en nog dezelfde dag, 28 november werd de Ulrumse predikant gevangen gezet. Vanaf 28 november 1834 tot 26 februari 1835 heeft de Cock in de gevangenis te Groningen gezeten en dat om de naam en zaak des Heeren. Dat laatste is inderdaad niet teveel gezegd. In de gevangenis bracht hij zijn dagen niet doelloos door.

We lezen: "met stichting" las hij 29 november een preek van W. à Brakel en de Zondag daarop (30 Nov.) de voorrede van een geschrift van J. Koelman en ook "met aangenaamheid, stichting en opwekking" de twee preken van dezelfde auteur over Ezra uit Neerlands Plicht en Voorbeeld, van De Reformatie der kerk, voorgesteld in twee predikatiën over Ezra 7 : 23. Dezelfde dag nam hij eveneens een stukje door van H. Witsius over de christen uit de Practicale Godgeleerdheid of Algemene Pligten der Christenen. Zondag 7 december las hij Witsius' Afscheidsrede te Leeuwarden d.d. 7-3-1675 over 1 Corinthen 15 : 58. Ook was hij bezig met werken van W. Guthry en J. Brown, piëtistische puriteinen.

Naast Gods Woord verdiepte hij zich dus in de schatten, die de Heere aan Zijn kerk had gegeven. Hij werd daardoor getroost, gestrekt, maar ook geleerd en geleid. De weg door de diepte heen was niet onvruchtbaar. De Heere deed wonderen. Ook daar waar vanwege de opgelegde boetes, of het verblijf in de gevangenis financiële nood was, of een huiselijke situatie. De Heere deed zich kennen als de God van Elia! Laten we ook aan deze zaak niet voorbijgaan. En dat de werkende lauwheid moge wijken en er zij, en kome almeer de bijbelse getrouwheid.

Bovenstaand artikel schreef Ds. M.C. Tanis in het Kerkblad van Sliedrecht-centrum. We leven nog in het jaar van de herdenking van de afscheiding, nu 150 jaar geleden. Ds. Van Heteren schrijft lezenswaardige artikelen over de prediking van Ds. Hendrik de Cock. We meenden er toch goed aan te doen onze lezers in kennis te stellen met het artikel van Ds. Tanis.

B.

Grieken en barbaren

4

1. Zeeuwse Zwaar Tillers

Hebt u ooit van de Zeeuwse Zwaar Tillers gehoord? Het is een benaming die dr. J.D. van Scheyen gaf aan mensen in Zeeland "die alles donker inzien" en leven met een grondtoon van pessimisme. Het zijn zwaartillende, vaak moedeloze en lusteloze mensen die met een voortdurende angst voor dood, graf en eeuwigheid hun weg door het leven zoeken. Soms zien ze er helemaal geen gat meer in en maken een einde aan hun leven. Dr. van Scheyen is psychiater in het Gasthuis te Middelburg en treft onder zijn patiënten veel van die zeeuwse zwaartillers aan. Een niet onaanzienlijk deel van zijn depressieve patiënten (15%) behoort tot de Gereformeerde Gemeenten. Dat heeft deze psychiater aan het denken gezet. Is er verband tussen het kerkelijk milieu van deze zwaarmoedige mensen en het ziektebeeld dat zij vertonen?

Na jarenlang onderzoek meent dr. van Scheyen deze vraag bevestigend te moeten beantwoorden. Het Calvinisme en met name de Nadere Reformatie die in de bevindelijke kringen van Zeeland diepe sporen hebben getrokken, moeten het vooral ontgelden. Het Calvinisme heeft het gedaan: Er wordt immers vanuit gegaan dat de mens van eeuwigheid verkoren is of niet en dat hij

in het laatste geval toch reddeloos verloren is, hoe men het ook wendt of keert. Dat geeft een mistroostig bestaan, leidt tot depressie en psychose (zielsziekte). Bovendien is het Calvinisme in grote mate op prestatie gericht, waardoor bij deze mensen een stille faal-angst zich doet gelden.

Dr. van Scheyen is van mening dat er in Zeeland, meer dan elders in ons land, sprake is van ernstige psychotische ziektebeelden, die door opname in het ziekenhuis medisch behandeld dienen te worden, mede vanwege het vaak aanwezige zelfmoordgevaar.

Van Scheyen constateert de schadelijke invloed van wat hij noemt de machtsstructuur van het calvinistische geloof.

Het machtsdenken van het orthodoxe Calvinisme blijkt b.v. uit het verkeer van ouderlingen en predikanten met hun gemeenteleden.

Zo zijn er patiënten geestelijk in de knel geraakt vanwege het feit dat hun de toegang tot het Heilig Avondmaal werd ontzegd. Een ander geraakt in een geestelijke crisis omdat een ouderling hem vermaande om toch vooral geen televisie aan te schaffen. Weer een ander, een voorganger, kwam in een geweldige aanvaring met zijn ouderlingen omdat hij het advies van de psychiater opvolgde eens over de humor in de Bijbel te gaan preken.

Dat de calvinisten van Zeeland op macht uit zijn zou ook blijken uit het feit dat overal grote nieuwe kerken verrijzen. Die kerken zouden dan een machtsymbool zijn van het Calvinisme in Zeeland.

In een interview in de Provinciale Zeeuwse Courant van 17 sept. 1983, herinnert de psychiater de journalist ook nog eens aan de abortus-affaire in het Gasthuis ziekenhuis te Middelburg. Een drietal verpleegkundigen konden vanuit hun religieuze overtuiging niet meewerken aan zwangerschapsonderbreking op medische indicatie. Ogenblikkelijk begon de calvinistische machinerie op volle toeren te draaien. Duidelijk kwam toen volgens van Scheyen ook de "autoritaire eisende opstelling" van predikanten en kerkeraden aan het licht, terwijl deze zich baseerden op allerlei bijbelteksten. Hier is sprake van een op het orthodox-calvinisme gebaseerd machtsdenken, "zonder enig respect voor de opinie van andersdenkenden". Overigens moet ook eerlijk gezegd worden dat dokter van Scheyen in zijn artikel niet de schijn op zich wil laden alsof hij een zekere vooringenomenheid heeft ten aanzien van mensen met strikt calvinistische opvattingen. Hij kan zelfs waarderend over hen spreken: Het zijn waardevolle mensen voor de maatschappij, gewetensvol, betrouwbaar en niet lui. Het is een prettig soort patiënten. Je kunt op ze rekenen wanneer je een afspraak met ze maakt. Maar toch: slachtoffer van een autoritair calvinisme, dat de mensen geestelijk maar weinig bewegingsvrijheid geeft. Dus: in de geestelijke tang genomen. Ieders lot is voor eeuwig beslist zonder dat rekening wordt gehouden met persoonlijke verdiensten en vrije wil van de mens. Gevolg: bij sommigen somberheid, gedruktheid en onzekerheid. Bij anderen: hooghartigheid, zij zijn de uitverkorenen.

2. Niet wetenschappelijk verantwoord

Wat zullen we hierop antwoorden? Zijn de uitlatingen van dr. van Scheyen betrouwbaar en wetenschappelijk verantwoord? Is het wetenschappelijk juist om zonder grondige kennisname van de leer van het Calvinisme, die niet anders wil zijn dan de leer van Gods Woord, dit Calvinisme, de schuld te geven van allerlei geestelijke depressies en psychosen? We meenden van niet!

Drs. H. Prins die op dit artikel van dr. van Scheyen reageerde in het Reformatorisch Dagblad, werpt een ander licht op de zaak. In werkelijkheid is de psychiatrie nog altijd verdeeld over de vraag waarom depressies ontstaan. In het begin van deze eeuw waren er twee stromingen in de psychiatrie. De ene "school" zocht de oorzaak van depressies in het lichaam zelf. De andere verklaarde depressies uit milieu-factoren: m.a.w. depressies ontstaan door invloeden van het milieu waarin men leeft.

Uiteindelijk is momenteel de opvatting van dr. van Praag de heersende: dat in de stofwisseling in de hersenen de belangrijkste oorzaak van depressies gezocht moet worden. Deze stofwisseling kan met medi-

camenten behandeld worden. Wetenschappelijk is het niet aanwijsbaar dat er dieper liggende oorzaken zijn.

Daar komt nog iets bij. Dr. van Scheyen vertelt dat 15% van zijn depressieve patiënten tot de Gereformeerde Gemeenten behoort. Daarbij moet dan echter wel bedacht worden dat bijna 10% van de bevolking van Walcheren tot deze kerken behoort.

Om dus op grond van een klein aantal waarnemingen op een kleine psychiatrische afdeling als die in het Gasthuis te Middelburg zulke verregaande conclusies te trekken over de schadelijke invloed van het machtsdenken van het Calvinisme, is ook niet wetenschappelijk verantwoord.

Dan zal het in ieder geval nodig zijn dat Grieken en barbaren die zich op het reformatisch christendom werpen, zich eerst eens grondig verdiepen in de eigenlijke bedoelingen van het Calvinisme. Het is meer wetenschappelijk zich bij de bronnen te vervoegen en te vragen: wat bedoelde Calvijn met de uitverkiezing; kan die soms ook niet troost voor de gelovige betekenen? Daar zijn wij vast van overtuigd.

Voor een aan zichzelf ontdekte zondaar wordt het een wonder dat er nog een uitverkiezing in Christus is!

3. Zelfonderzoek

Een andere vraag is of mensen die zich voor Calvinisten uitgeven zelf altijd wel de bedoelingen van Calvijn hebben verstaan. Dat we met een beroep op Calvijn toch een andere lijn kunnen trekken dan Calvijn is duidelijk. Maar één ding is zeker: Calvijn wilde met zijn prediking van de uitverkiezing Gods in Christus geenszins de mens geestelijk moedeloos maken. Integendeel: Gods verkiezing in Christus sluit een welmenende nodiging tot Christus niet uit maar in: God zendt goedertierenlijk boodschappers van deze zeer blijde tijding: dat Hij Zijn Zoon in deze wereld gezonden heeft opdat een ieder die in Hem gelooft niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. Het zal zijn dat een ieder die de Naam des Heeren aan zal roepen, zalig zal worden. Hierbij tekent Calvijn aan: dat de deur der genade voor een ieder openstaat en dat niemand buitengesloten wordt dan die zichzelf buitensluit door ongeloof.

Dan blijft het wel waar: Dat die in de Zoon niet gelooft, onder de toorn van God blijft. Maar deze zeer ernstige waarschuwing zal men niet de schuld mogen geven van allerlei psychische storingen.

We hebben ons in onze eigen kringen wel af te vragen: hoe evangelisch zijn we in onze prediking? Willen we nauwer zijn in onze ingewanden dan onze oudvaders? Deze verstonden het geheim van Paulus: de liefde van Christus dringt ons. Ze waren niet zo bevreesd om de onbekeerden tot jaloersheid te verwekken en hen te bewegen tot Christus te gaan, als Degene uit Wie tenslotte zelfs de eerste schreeuw om genade moet voortkomen.

Het kan in kerkelijk Nederland soms langzamerhand een eer worden om te zeggen: Het is een nauwelijks zalig worden. Is dat niet waar? Ongetwijfeld. Gods volk ervaart het: duizend zorgen, duizend noden kwellen hun angstvallig hart. Alleen: bij ons zeiden ze weleens: als je dat inleeft blijft het vlees aan de deurposten hangen. Ik denk dat we die beleving langzamerhand kwijtraken. En indien we dan zonder beleving en ware verbrokenheid toch maar blijven spreken over schuld, verkiezing en verlorenheid, met een beroep op de oudvaders, zonder geestelijk verstaan van de oudvaders, en zonder de waarachtige liefde van de oudvaders, ik bedoel de liefde van Christus, dan kunnen ook wij oorzaak zijn van geestelijke schade. Dan dringt de liefde van Christus ons niet, maar de ijver van Jehu.

De ijver van Jehu zegt: zalig worden is bij de mensen onmogelijk. De liefde van Christus gaat verder: maar wat bij de mensen onmogelijk is, is mogelijk bij God.

De ontdekking van de menselijke verlorenheid door de prediking mag geen doel in zichzelf worden. Dan lijken wij, zou ds. van Reenen zeggen, meer op de beul van Herodes, die Johannes onthoofde, dan op een liefelijke gezant van Christus.

De uitlatingen van van Scheyen kunnen wij als louter laster en bedrog naast ons neerleggen.

Het is toch beter onszelf maar ernstig te onderzoeken. Leven we werkelijk uit het Evangelie van vrije genade? Leven we uit het

genadeverbond met God door Christus of heimelijk in een verbroken werkverbond? Het kenmerk van het eerste is ootmoed. Het kenmerk van het tweede is hoogmoed. Ootmoed veroorzaakt zeker geen geestelijke schade maar genéést. Hoogmoed maakt hard en kent geen genade. Gunt niemand de zaligheid, maar zoekt zijn eigen troon.

Voor dr. van Scheyen behoeven we de leer van het Calvinisme niet op te geven. Want die leer wil niet anders zijn dan vertolking van het Woord Gods. Calvin leerde het: "retro ad fontes" (terug naar de bronnen), niet in de zin van de Renaissance, die terugwilde naar de bronnen van de Griekse beschaving, maar terug naar de bronnen van oude en nieuwe testament, van profeten en apostelen. Heeft dr. van Scheyen dáár soms moeite mee? Dan zal er bij hem van binnen wat moeten veranderen! Dan zal God hem van dood levend moeten maken. Maar dr. van Scheyen kan ons wel de vraag voorleggen: lééft u uit uw bronnen? Ik weet zeker dat een kind van God die op zijn plaats is deze dokter van de therapeutische (genezende) kracht van de Goddelijke beloften in het Evangelie, uit eigen ondervinding kan verzekeren. Want deze beloften zijn, hoewel wij de medische behandeling niet willen verachten, de beste medicijnen voor een aangevochten en depressieve ziel. Het kan geweldig stormen in het leven van Gods volk. Gij deed mij veel benauwdheid smaken en drukkend harte-leed. Het gaat door grote diepten op weg naar Sion. Satan ontplooit zijn grootste kracht wanneer hem zijn vaten worden ontfroefd. Daar zou een ieder die God vreest voorbeelden van kunnen geven. Maar toch: tot mijne hulp gereed, zult Gij mij weder levend maken. Dan moet de depressie wijken. Dan heeft Hij weelacht en geschrei veranderd in een blijde rei.

Ds. L.W. van der Meij.

Sprekend verleden

Zo heet een uitgave van "Sprekend Verleden", Scholexter 18, 3245 TG Sommelsdijk. Er verschijnen 4 nummers per jaar. De abonnementsprijs is f 7,50; losse nummers kosten f 2,25. Het doel van dit nieuwe blad is gereformeerde predikers van vroeger meer bekendheid te geven bij een breed kerkelijk publiek.

Over het eerste nummer schreven we al in ons blad. We ontvingen nu het tweede nummer. De uitgever schreef: Nogmaals willen wij benadrukken, dat ons doel is om onbekenden met de oude schrijvers een handreiking te geven tot een eerste kennismaking. Die wordt hard nodig geacht. De hoop is dat deze tot nadere bestudering zal leiden.

De praktijk zal moeten leren of Sprekend Verleden daartoe aanslaat. De inhoud van het blad moet het doen. De uitgever doet zijn best.

In het 2e nummer vinden we op de voorpagina vier coupletten van J. van Lodensteins Swanen-gesang (oude druk), op blz. 3 iets over G. Voetius, J. van Lodenstein en M. Leydekker, op blz. 4 en 5 een artikel over het leven en sterven van Van Lodenstein: zijn persoon, zijn levensloop en zijn sterven. Daarna volgt er een en ander over en uit de werken van Van Lodenstein. Verder is er nog een puzzel, die kan worden opgelost met gegevens uit het tweede nummer.

Het nummer telt 16 blz., evenals het vorige nummer. Bijna vier blz. zijn gevuld met advertenties, de meeste van uitgevers. Dat doet wat reclame-achtig aan, vooral omdat verschillende advertenties tussen de tekst staan. Dat wekt ook de indruk, dat het blad (mede) dient om de belangen van uitgevers te bevorderen.

Het doel van het blad is prijzenswaardig. De inhoud van het blad zou naar onze mening meer tot zijn recht komen, wanneer de verschillende artikelen over dezelfde oude schrijver - in dit tweede nummer gaat het in hoofdzaak over Van Lodenstein - tot een geheel waren (worden) verwerkt. Het komt ons voor dat het doel dan beter bereikt kan worden. Laat de uitgever dat in overweging nemen.

We willen hiermee volstaan. De boekjes zien er goed verzorgd uit.

B.

Oranjekalender 1985

De Oranjekalender, die traditiegetrouw met

instemming van de Koninklijke Familie werd samengesteld, wordt uitgegeven ter financiële ondersteuning van het werk t.b.v. de jeugdhulpverlening onder het motto:

GEEF DE JEUGD EEN KANS

Enige bijzonderheden met betrekking tot de Pro Juventute Oranjekalender 1985:

- Verscheidene foto's zijn afkomstig uit "particulier bezit" en niet eerder gepubliceerd.
- Voor relaties in het buitenland wordt de kalender uitgevoerd met een viertalig calendarium t.w.: Engels, Frans, Duits en Spaans. De onderschriften van de foto's zijn in het Engels.
- De kalender is verkrijgbaar bij alle Verenigingen Pro Juventute/Stichtingen voor Jeugd en Gezin/Stichtingen Welzijn Jongeren of bij het Centraal Kalenderbureau, Postbus 84, 6950 AB Dieren, telefoon 08330-15588. Postgiro 51.74.00 te Amstelveen. (Eventueel bij boekhandelaren.)
- Mogelijkheid om zich met behulp van de in de kalender opgenomen bestelbon te abonneren op automatische jaarlijkse toezending van één of meerdere kalenders.
- De prijs is ongewijzigd gebleven à f 9,-. Bij verzending per post f 3,- verzendkosten extra.

B.

Scheurkalender Honingdrippels 1985

Deze kalender heeft al vele jaren een eigen plaats ingenomen en is in onze kringen bekend. Voor elke dag is er een korte meditatie. De eerste is over Psalm 93 : 1: De HEERE regeert, Hij is met hoogheid bekleed; de laatste over Lukas 2 : 29-30: Nu laat Gij, Heere! Uw dienstknecht gaan in vrede naar Uw Woord; want mijn ogen hebben Uw zaligheid gezien.

De meditatie is uiteraard kort, maar ze bedoelen toch iets te zeggen. Op de achterzijde van de blaadjes vinden we verhalen of verzen, zoals dat gebruikelijk is.

De kalender is verkrijgbaar met schild om aan de wand te hangen of in boekvorm. De prijs is gelijk, namelijk f 13,20. We kunnen deze kalender gelukkig aanbevelen.

De uitgave vindt plaats door J.J. Groen en Zoon b.v. te Leiden, onder redactie van De Vriend van oud en jong.

B.

Voor hart en huis 1985

Dit bijbels dagboek verschijnt al sinds enige jaren, elk jaar opnieuw. De meditatie is kort - twee op elke bladzijde - maar hebben iets te zeggen. Met weinig woorden kan soms veel worden gezegd. Maar er komt ook bij, dat we ook moeten kunnen luisteren met een geopend oor en hart.

De meditatie is verzorgd door de predikanten D.J. Budding, G.S.A. de Knecht, D. Rietdijk en D. Slagboom, die elk drie maanden voor hun rekening hebben genomen. De namen van deze predikanten zijn er waarborg voor, dat wat hier geboden wordt in overeenstemming is met Gods Woord.

Er zijn kerkeraden, die dit dagboek aan bejaarden of aan zieken uitreiken of bij bepaalde gelegenheden, een goede gewoonte.

Ook op deze wijze komt de Heere tot mensenkinderen.

Het dagboek is een uitgave van J.J. Groen en Zoon te Leiden. Het kost f 9,80.

B.

Ai. hoor naar hen die in gevang'nis kwijnen

Dat is de titel van een cassettebandje wat in de loop van augustus is verschenen. Op dit bandje staat orgelmuziek uit de Evang. Lutherse Kerk te Den Haag gespeeld door de organist Ad Hoogendoorn.

Dit bandje is speciaal voor de Stichting Kom over en Help gemaakt en de gespeelde muziek heeft voor het grootste deel betrekking op de kerk in de verdrukking. De muziek ligt goed in het gehoor, is eenvoudig en niet-ritmisch. Er valt zelfs bij mee te zingen. Het bandje is digitaal opgenomen wat een uitstekende kwaliteit waarborgt. De cassette heeft een dubbele speelduur van ruim 60 minuten. Kort volgt hier de inhoud:

Kant I:

1. Ps. 79 : 4, 6, 7, F. Asma /8'.25".

2. Orgelkoraal Ps. 141 : 1. R. v. Mazyk /3'.05".
3. Trio: Wat God doet dat is welgedaan. M. Groeneveld /3'.53".
4. Orgelkoraal Ps. 91. J. Zwart /4'.53".
5. Beveel gerust uw wegen. F. Asma /6'.42".
6. Fantasie over de Avondzang. R. v. Mazyk /3'.06".

Kant II:

7. Fantasie over Ps. 25 : 1. W.H. Zwart /6'.53".
8. Wie maar de goede God laat zorgen Meditatie, Trio, Koraal. J. Meijerink /4'.53".
9. Aria en koraal: God in den hoog' alleen zij d'eer. K.J. Mulder /4'.49".
11. Improvisatie Ps. 108. Introductie, Trio, Cantilena, Finale. A. Hoogendoorn /9'.42".

Het bandje is op drie verschillende manieren te bestellen:

1. Maak f 21,20 (f 18,50 + f 2,70 porto) over op rekeningno. 3055.69.225 t.n.v. Kom Over en Help te Kootwijkerbroek. U krijgt het bandje dan zo snel mogelijk thuis gestuurd. Bij bestelling van 3 cassettes krijgt u de bandjes portvrij thuis. Maakt u dan f 55,50 over op bovengenoemd rekeningnummer.
2. Telefonisch bestellen kan ook. Belt u dan 01114 - 1572 of 03423 - 1766.
3. Schriftelijk kunt u het bandje bestellen bij: Kom Over en Help, Postbus 83, 8260 AB Kampen.

Men steunt de Stichting door het kopen van dit bandje. U zult er beslist geen spijt van krijgen!

B.

Regionale informatieavonden

De Reformatorische scholen voor M.D.G.O. (Middelbaar Dienstverlenings- en Gezondheids Onderwijs). M.T.O. (Middelbaar Technisch Onderwijs). M.E.A.O. (Middelbaar Economisch Administratief Onderwijs) te Amersfoort geven regionaal informatie over bovenstaande vormen van Middelbaar Beroepsonderwijs:

Dinsdag 27 november in "De Driestar", Ronsseweg 557, Gouda.

Donderdag 29 november in "Guido de Brès", Haastrechtsestraat 25, Rotterdam.

Vrijdag 30 november in de "Gomarus" Mavo, Grote Haarssekade 121, Gorinchem.

Dinsdag 4 december in de Chr. L.T.S., Engelsestoeft 1, Wijk en Aalburg.

Donderdag 6 december in de Zuiderkerk, P. Potterstraat 2a, Rijssen.

Donderdag 6 december in de "Van Lodenstein" S.G., Utrechtseweg 228, Amersfoort.

Dinsdag 11 december in het Kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente, Fr. van Eedenlaan 15, Hilversum.

Maandag 17 december in de "Eben Haëzerschool", Koerheuveweg 1, Rhenen.

Aanvang alle avonden 19.30 uur. De scholen gaan uit van de Vereniging voor Voortgezet Onderwijs op Reformatorische Grondslag.

Voor nadere informatie: tel. 033 - 12685.

Op deze scholen wenst men rekening te houden met God en Zijn Woord. Dat is in deze tijd van verwarring en afglijding een dringende noodzaak.

Daarom wekken we de ouders op hun kinderen, wanneer dat mogelijk is en hun kinderen in deze richting verder gaan, reformatorisch beroepsonderwijs te laten volgen.

B.

Voor de jeugd

Het Zonnekind 90

"En zij voerden hem af naar Gaza, en bonden hem met twee koperen ketenen, en hij was malende in het gevangenhuis."

Richt. 16 : 21b.

Simson, die het eens had mogen zien, dat hij in de kracht des Heeren met een ezelskinnebak duizend Filistijnen had verslagen, was nu zelf verslagen door één vrouw. Daar had hij naar gekeken en het was hem tot een val geworden, en zijn val was groot.

We hebben er de laatste keer op gewezen hoe menigmaal de duivel toegang in ons leven krijgt door de poorten van de ogen. En als de vorst der duisternis eenmaal binnen is, dan heeft hij de duisternis meegebracht. Dat wil zeggen, dan komt men in de duisternis terecht. Een duisternis, zo groot, dat men die zelf nooit verbreken kan. Want de ogen die Simson waren uitgegraven, kon hij zichzelf niet meer terug geven. Gedane zaken nemen geen keer. Begane zonden kunnen nooit ongedaan worden gemaakt. Zij kunnen

alleen maar vergeven worden. Gelukkig dat dit mogelijk is bij God.

We gaan de geschiedenis van Simson nog een ogenblik verder vervolgen. Nadat zij hem blind gemaakt hadden, voerden zij hem af naar Gaza. Dat is in de geschiedenis van Simson geen onbekende plaats. Hij heeft daar al eerder verkeer. Ook niet op een al te best adres. Want hij had toen aldaar zijn intrek genomen bij een hoer. Doch wonder boven wonder is hij toen uit die klauwen van de vorst der duisternis verlost. Want hij was midden in de nacht opgestaan. Was de bewaakte stad doorgestaan en bij de poorten van Gaza gekomen, had hij deze genomen en met de posten en al weggevoerd. Dat was een grootse overwinning, toen door hem behaald.

Dat was voor de Filistijnen erg vernederend geweest. Daar zij nu Simson in hun macht hadden, zullen zij hem natuurlijk wel verteld hebben, dat zij hem naar Gaza brachten. Want die eens door Simson vernederd waren geworden, wilden nu zelf op alle mogelijke wijze Simson vernederen. Daarom: Simson, we gaan nu naar Gaza en probeer dan nu nog maar eens daar uit te komen. Eens is je dat gelukt, doch dat zal je nu niet meer gelukken. Zo denkt en redeneert de wereld nu eenmaal. Die wil altijd kwaad met kwaad vergelden. Dat kun je in het groot zien. Als het ene land in oorlog is met het andere, komen de laagste hartstochten tot openbaring. Alles wat maar tot vernietiging en vernedering van de tegenpartij kan dienen is welkom, en daar wordt dan ook een gretig gebruik van gemaakt. In het klein is het niet anders. Het ene scheldwoord roept bij de tegenpartij het andere op. En de ene klap van de tegenpartij is weer voldoende reden om met een nog grotere klap te vergelden.

Doch laten we ook dit kwaad niet al te ver van huis zoeken. Want een ieder die eerlijk is, kan het bij zichzelf ontdekken. Kwaad met kwaad vergelden ligt ons allemaal wel: Schelden met schelden; slaan met slaan; vernederen met vernederen. Het laat ons heel eenvoudig zien, wie de mens door de zonde geworden is: Een hater van God en ook van zijn naaste. Er staat niet voor niets in de bijbel: Vergeld niemand kwaad voor kwaad. Dat is een heel moeilijke opgave. Doch die krijgt men, als men door genade een volgeling mag zijn van de Heere Jezus. Die is daar Zijn volgelingen in voorgegaan. Hij heeft het kwaad met goed vergolden. Als Hij gescholden werd, schold Hij niet weder, en als Hij leed dreigde Hij niet, maar gaf het over aan Dien, Die rechtvaardig oordeelt. Toen Malchus, een vijand van Jezus, door Petrus het oor afgeslagen werd, heeft de Heere Jezus het oor opge-raapt en het geheeld. Het is een grote genade, als men ten deze de voetstappen van de Heere Jezus drukken mag. Dat kost strijd. Strijd tegen jezelf. Een strijd, die gevoerd moet worden zo lang het leven duurt. Gelukkig zijn zij, die deze strijd kennen. Want zij zullen een gekroond worden. Die hier met Jezus het lijden kennen, zullen eens met Hem verheerlijkt worden.

"En zij voerden hem af naar Gaza, en bonden hem met twee koperen ketenen, en hij was malende in het gevangenhuis." Ik zie Simson in gedachten staan. Hij is blind. Bij de gevangenis aangekomen, worden de deuren wijd open gezet. Hij kan het niet zien. Doch een koude vanzige lucht komt hem tegen. Want de gevangenis in die tijd waren beslist geen hotels. Dat gevangenen tegenwoordig, ondanks wat zij hebben gedaan, een menswaardige behandeling krijgen, is menselijk. Al heeft men het nu tot op zekere hoogte in de gevangenis goed, moet men er toch niet een al te overdreven voorstelling van hebben. Want men is van zijn vrijheid beroofd. En dat is altijd voor de mens een moeilijk te verteren zaak. Ik hoop niet dat een van mijn lezers daar ooit in terecht zal komen.

Simson kwam er in terecht. En alsof dat nog niet genoeg was, werd hij bovendien nog met twee koperen ketenen vastgekluisd. Men moest er bij voorbaat zeker van zijn, dat elke ontsnappingspoging uitgesloten was.

Nadat men de zaak nog eens goed had nagekeken, deed men de deur achter hem weer dicht. Men vergenoegde zich met de gedachte dat Simson hen nu geen kwaad meer zou kunnen doen.

Zo heeft Simson de eerste nacht in de gevangenis doorgebracht. En toen hij aan de morgen van de volgende dag wakker werd,

was het nog nacht en het bleef nacht. Want hij kon niets zien. Je kunt geloven dat men hem elke dag is wezen bezoeken. Niet om hem te vertroosten, of om hem enige verlichting te verlenen. Verre vandaar. De Filistijnen waren in dat opzicht allemaal duivelskinderen. Zij hadden er alleen maar een vermaak in, wanneer zij Simson nog meer konden kwellen. Daarom hebben zij hem nog aan het werk gezet ook. Het was een zeer vernederende arbeid die hij moest verrichten. Het staat zo heel eenvoudig in de bijbel: "en hij was malende in het gevangenhuis". Dat wil zeggen: Hij moest de gehele dag koren malen. Men deed dat met twee molenstenen op elkaar. De onderste lag vast en de bovenste moest met de hand worden rondgedraaid. En tussen die twee stenen bevond zich dan het koren, dat tot meel vermalen moest worden. Dat was een zeer zware arbeid. Daar kon hij zich dan mee onledig houden, onder het sarrende toezicht van zijn vijanden.

Ik geloof dat het verkeren in de gevangenis voor Simson een stukje hel geweest is. Die geen ogen meer had om naar buiten te zien, die van zijn vrijheid was beroofd, die een zware nare arbeid moest verrichten, kon nu overdenken, hoe dit alles toch gekomen was. Want hij had betere dagen gekend. Dagen waarin hij triumfeerde over de vijanden, terwijl zij het nu deden over hem. Dagen waarin hij de kracht Gods ervoer in zijn leven en in Zijn gunst deelde, al was het ook toen reeds onverdiend. En dat moest hij nu allemaal missen.

Was het van buiten ellendig met hem gesteld, van binnen was het niet minder ellendig. Want Simson heeft natuurlijk ook een geweten gehad. En het geweten kan erg lastig zijn. Dat vroeg in de gevangenis de stilte van zijn aandacht. En het getuigde tegen hem: Simson, dat jij hier zit, is je eigen schuld. Je hebt dit alleen maar aan je zelf te danken. Elke dag weer met je eigen schuld gekonfronteerd te worden, is een grote kwelling apart. De duivel heeft er alleen zijn vermaak in, om zijn prooi te kwellen.

En dan intussen elke dag maar weer te moeten draaien aan die molen. Het was om het verstand er bij te verliezen. Begrijpen jullie nu een klein beetje hoe verschrikkelijk het voor Simson in de gevangenis geweest is? Donker van buiten en donker van binnen. Het was alles duisternis voor hem. Zou de gedachte nooit in hem zijn opgekomen, dat dit het einde zou zijn, en dat dan de buitenste duisternis voor eeuwig zijn deel zou wezen? Ik geloof het stellig.

Gods kinderen zondigen niet goedkoop, zo wordt het wel eens gezegd. En terecht. De Heere maakt waar wat Hij gezegd heeft: Zo zij ontheiligen wat Ik heb voorgeschreven, zo mogen zij gewis voor Mijne straffen beven.

Mogelijk kennen jullie ook iets van zulk een ervaring. Het leven van elk mens is niet gelijk. Alleen, hierin komt ieder met ieder overeen, dat hij een zondaar is. Door de zonde komt men in de grootste ellende terecht. Dat is met de wereld het geval. Alleen, die ziet het niet. Doch Gods kinderen leren dit te zien. Niet met hun natuurlijke ogen, want die zijn dan naar de kant van de wereld gesloten, doch met geestelijke ogen. Men zit dan in de gevangenis te kwijnen. Men is dan in dienst van de vijand. Men móet dan zondigen. Men wil het niet, doch men kan niet anders. Want de vijanden hebben de overhand. Gods gunst waar men eerder in deelde, daar durf men niet meer op te rekenen. Men vreest dat men nog voor eeuwig om zal komen. Doch dat is niet mogelijk. We hopen dat in het vervolg nog eens te zien.

We moeten nu weer afscheid van jullie nemen. Als je in de gevangenis zit, denk dan maar veel aan Ps. 146 : 5.

Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Boekbespreking

Uitgaven van Den Hertog

Postbus 150, 3990 DD Houten, tel. 03403-3434

1. Ds. I. Kievit: **De Heere is mijn Herder.** De ondertitel is: Psalm 23 verklaard en toegepast in zestien meditaties. De eerste druk verscheen in 1929. Het gaat nu om de vierde druk.

Ds. Kievit nam indertijd een eigen plaats in in de Hervormde kerk. Hij was een geliefde prediker en schrijver. In het voorwoord zegt hij zelf:

Moge de opperste Herder der schapen velen bij het lezen de zegen bereiden, die Hij schonk bij het overdenken en schrijven. Hij, die mij in de bediening gesteld heeft wekte mij op en stelde mij in staat deze overdenkingen persklaar te maken. Moge Zijn Naam er door worden groot gemaakt en de schapen Zijner weide gediend. Hoewel nog op de middag van het leven, wat het getal mijner jaren betreft, moge het blijken, dat hierin geen belemmering lag om door te dringen in de diepe en rijke praktikale inhoud van dit hemelse herdersdicht.

Als lezers heb ik mij in de eerste plaats gedacht de schapen van Jezus' kudde. "De verstrooide vreemdelingen, de uitverkorenen naar de voorkennis Gods des Vaders in de heiligmaking des Geestes, tot gehoorzaamheid en besprenging des bloeds van Jezus Christus."

De lammeren der kudde mogen mede worden gevoed en nader gebracht tot de Herder. Voorts is mijn bede, dat er ook van degenen, die het leven der schapen, noch de Herder in waarheid kennen, worden toegebracht. De overste Herder der kudde stelde het boekje daartoe ten zegen om Zijns Naams wil.

"Hem nu die machtig is meer dan overvloedig te doen boven al wat wij bidden of denken, naar de kracht die in ons werkt, Hem, zeg ik, zij de heerlijkheid in de gemeente door Christus Jezus, in alle geslachten, in alle eeuwigheid. Amen."

De 16 meditaties hebben achtereenvolgens tot opschrift: 1. De koninklijke zanger, 2. De Heere - Herder, 3. Herder en schaap, 4. Geen gebrek, 5. Voedsel en rust, 6. Mild gelaafd, 7. Verkwikking, 8. In het spoor der gerechtigheid, 9. Om Zijns Naams wille, 10. In het dal der doodsschaduwen onbevreesd, 11. In het dal der doodsschaduwen vertroost, 12. De tafel toegericht, 13. Met olie gezalfd, 14. De beker overvloeiende, 15. Door weldadigheid omringd en 16. In het huis des Heeren.

We zijn er van overtuigd, dat er ook onder onze lezers belangstelling zal zijn voor dit werk, dat we hier van harte kunnen aanbevelen.

Het telt 144 blz. en kost gebonden f 17,90.

Een wandel met God 13

Levensbeschrijving
van
Ds. J.J.A. Ploos van
Amstel

VII. De Friese gereformeerde predikantenvereniging (I)

De spanning, die in de kerk aldoor klom, deed de Gereformeerde predikanten in Friesland de behoefte gevoelen om gedurig samen zich te beraden over wat hun houding behoorde te zijn. Allen gevoelden, dat de tijd zwanger was van grote gebeurtenissen. Men hoopte op een modus vivendi, die binnen de grenzen van het Ned. Herv. Kerkgenootschap ruimte zou bieden voor gereformeerd kerkelijk leven en samenleven, doch beefde voor een naderend conflict, dat tengevolge kon hebben dat de Hervormde Kerk uiteenvloeg. Reeds dreigde de botsing te Goënga, waar Ds. Buiskool en zijn kerkeraad opkwamen voor de rechten van het opziensambt; te Kollum waar op 23 mei 1883 bij kerkeraadsbesluit bepaald was, dat voortaan niet meer als lidmaten der Geref. kerk van Kollum zouden worden ingeschreven degenen, die, met attestatie van elders inkomende, mochten weigeren instemming te betuigen van de XII artikelen, volgens zondag VII "de hoofdsom van hetgeen een christen nodig is te geloven"; te Gerkesklooster, waar de kerkvoogden weigerden om voor gereformeerde ringbroeders de kerk te openen, ja, waar niet al?

Dr. W. van den Bergh, uit Schaarsbergen te IJlst beroepen, had aan de kerkeraad geschreven bij een eventuele aanneming van het beroep de voorwaarde te moeten stellen, dat bij eventuele strijd tussen Gods Woorden de reglementen de eis van het Woord zou worden gevolgd - en het was deze zelfde overtuiging, die zich krachtig liet gelden in het gemoed van onderscheidene Fries Hervormde predikanten. In die dagen zijn er heel wat gebeden en smekingen geofferd om "getrouwmakende genade" - om, als men geplaatst werd voor de keuze, niet te bezwijken, maar te staan.

Onder het besef van de ernst der tijden kwamen, op uitnodiging van Dr. Gravemeyer uit Oosthem en Wagenaar uit Heeg op 14 april 1885 te Sneek in 't Hotel Bouma met hen bijeen de brs. Ploos van Amstel, Kasteel, Langhout, K. van Griethuysen, H. van Griethuysen, M. Buiskool, C. Leenmans, T.H. Woudstra, J. Hoekstra, Bruining, Lambers en van Apeldoorn. Een "Gereformeerde predikanten-vereniging" werd opgericht én in haar bestuur werden gekozen Dr. Wagenaar als praeses, Ds. Ploos van Amstel als scriba en Dr. Gravemeyer als fiscus. Men beraadslaagde over de vraag of men zou deelnemen aan de verkiezingen op de classicale vergaderingen. Een enkele bleef dit besluit afkeuren, doch al de anderen oordeelden dat men, zolang men nog de Hogere Besturen erkende, er voor behoorde te zorgen, dat ze zo weinig mogelijk kwaad berokkenden aan de Kerk des Heeren en dies bezet moeten worden met mannen, die beloofden, in gevallen, waarin zich strijd openbaarde tussen Gods Woord en de Reglementen, de paden des Woords te zullen bewandelen en die der Reglementen te zullen verlaten, en die voorts zich voorstanders verklaarden van vrije studie. Omtrent de conscientievraag of een kerkeraad en zelfs ondanks besluit van zijn kerkeraad een scriba ongelovige lidmaten der herv. kerk, die met attestatie inkomen, mag inschrijven, spraken sommige broeders het als hun overtuiging uit, dat dit niet mag geschieden en betoogden voorts, dat niemand ons dwingen mag iets te doen tegen het geweten.

Het verkwikkende en bemoedigende van dit broederlijk samenzijn werd zeer gevoeld en gewaardeerd en een paar maanden later, 23 juni 1885 was men met toetreding van nieuwe broeders als Enderlé, de Bell, Wisse, Warmolts, Osinga, Eringa, Verhagen en Sikké, weer samen, nu in het Militairen Tehuis in Leeuwarden. Op deze vergadering kwam een verzoek ter tafel van enige vrienden uit Leeuwarden, die de medewerking der predikanten begeerden om op de zondagen, dat Ds. de Hoest geen dienst had, een buitenkerkelijken dienst te houden. naar aanleiding van dit verzoek werd door de voorzitter het voorstel gedaan, deze vrienden de raad te geven om de gereformeerde lidmaten der Herv. gemeente van Leeuwarden samen te roepen en een paar ouderlingen en diakenen te kiezen, aan welke de inrichting van deze aanvullende Bediening des Woords zou zijn opgedragen. De meerderheid der vergadering oordeelde echter de toestanden allerminst te Leeuwarden rijp voor "een doleerende Kerk", ook had men medelijden met de positie van de gereformeerde predikant, die dan wonderlijk in het gedrang zou komen, en het advies werd gegeven om in aansluiting met Ds. de Hoest een aanvullende bediening des Woords in te richten, al was deze dan ook eigenlijk buiten-kerkelijk. Voorts werd rapport uitgebracht van hetgeen op de classicale vergaderingen geschied was. Te Sneek en Dokkum schenen de gewenste mannen gekozen te zijn. De Franeker broeders hoopten er het beste van. Nog waren een hoofdpunt in de beraadslagingen de modus-vivendi-ideeën van Gunning-Chavannes. De voorzitter waagde het voorstel, dat de e.v. classicale vergaderingen de synode zouden adviseren deze resolutie te nemen: "de hogere Kerkbesturen laten al

wat de handhaving der belijdenis en de zuiver geestelijke belangen der gemeente aangaat over aan de kerkeraden". Ondanks Ds. Ploos van Amstels steun kon ook dit voorstel geen meerderheid verwerven. Nog besloot de vergadering haar zedelijke steun te bieden aan een Universiteitsdag, die eerlang te Sneek zou samenkomen en waar Prof. A.F. de Savornin Lohman het goed recht der Vrije Universiteit op gereformeerde grondslag zou komen bepleiten, Kasteel het openingswoord zou spreken en natuurlijk Ploos van Amstel de slotrede houden. In September, zo werd nog vastgesteld, zou een zendingsconferentie samenkomen, waar als sprekers werden uitgenodigd de Hoest, de Bell, Sikké, Enderlé, en - als slotredenaar - natuurlijk Ploos! Ook de oprichting van een Informatiebureau voor Collectanten zou worden beproefd en op de September-vergadering de samengekomen broederschap worden gepolst over de benoeming van een reizend evangelist of leraar met het oog op de

De raad van de Christelijke Gereformeerde Kerk van Driebergen deelt u met dankbaarheid mee, dat het op 18 november 1984 25 jaar geleden zal zijn, dat zijn predikant

DS. P. van Zonneveld

in het ambt werd bevestigd.

De raad biedt zijn predikant en mevrouw Van Zonneveld in verband met dit jubileum een receptie aan. De receptie wordt gehouden D.V. op woensdag 21 november 1984 van 15.00 tot 17.00 uur en van 19.00 tot 21.00 uur in de Morgensterkapel, Melvill van Carnbeelaan 16 te Driebergen.

NAMENS DE KERKERAAD,
M. MAASSE, 2e VOORZITTER
P.C. BOS, SCRIBA

Opstellen over de Afscheiding van 1834 onder redactie van D. Deddens en J. Kamphuis

VERKRIJGBAAR IN DE BOEKHANDEL

Afscheiding - Wederkeer

Auteurs o.a.:

Ds. H. Bouma - Prof. drs. D. Deddens - Prof. dr. L. Doekes
Prof. J. Kamphuis - Dr. C. Smits - Prof. dr. C. Trimp
Drs. H. van Veen - Drs. M. te Velde - Dr. J. Wesseling.

304 pagina's, op kunstdrukpapier, voorzien van vele unieke illustraties en registers, gebonden en gestempeld.

Prijs f 38,95

Intekenprijs (tot 15 dec. '84) f 32,50

De auteurs trachten uit de vóórgeschiedenis van 1834, de zaak zelf en het vervolg daarop (het leven en werken van de kerken der Afscheiding) van verschillende kanten licht te laten vallen op de weg van de wederkeer, zoals die in de eerste helft van de vorige eeuw werd gegaan als de weg van de gehoorzaamheid van het geloof.

In hun Ten geleide schrijven de redacteuren: het woord wederkeer komen we telkens nog tegen in de meest gangbare bijbelvertaling (NBG). En dan juist in de betekenis waarin het door de afgescheidenen van de Ned. Herv. Kerk werd gebruikt, ook zó als het in de Schrift als een oproep klinkt: „Komt, laat ons wederkeren tot de HERE" (Hos. 6 : 1) en zoals het als een gebed tot God klinkt: „Breng ons tot U weder, dan zullen wij tot u wederkeren", (Klaagl. 5 : 21). Dat gebed heeft de Afscheiding beheerst. Die oproep heeft geklonken. De schrijvers zijn één in de overtuiging dat de Here God ook in 1834 dit gebed heeft willen horen en heeft willen verhoren in zijn Zoon, toen Hij door zijn Geest velen gewillig maakte de smalle weg te gaan van de gehoorzaamheid aan de oproep tot wederkeer.

vijlbriefhaarlem

druktechniek / publicaties / communicatie

Postbus 6080, 2001 HB, Telefoon 023 - 24 90 41

Als u wat te vieren hebt: hou het in 'IRENE': stijlvol, gezellig, huiselijk, betaalbaar en . . . in eigen kring!

HOTEL - REST.

'IRENE'

Fam. Bostelaar

ELSPEET

tel. 05779 - 1236

■ U wilt in een principiële, huiselijke sfeer UTRUSTEN, aansterken, op verhaal komen of zo maar enige gezelligheid vinden? Bel dan eens in Driebergen 03438 - 12466. Geen TV of radio, wel prima verzorging, ook dieet. Op doktersadvies evt. met rijksbijdrage tot 90%. "Repos Ailleurs".

ZIET U ER GEEN GAT MEER IN?

Behalve de rustgevende en kalmerende werking van onze plantaardige zenuwtabletjes, versterken zij ook het zenuwgestel. Ook bij langdurig gebruik geen gewenning! Kuur voor een maand f 20,-.

DROGISTERIJ SIKKING

Barrevoetstraat 5,
2011 WL Haarlem
Tel. 023 - 312882/
324606.
Postgiro 190809.

PLAATST UW
FAMILIEBERICHTEN
IN BEWAAR HET PAND

Stationssingel 50
Tel. 08385 - 13978
Postbus 177
3900 AD Veenendaal

Een verantwoord adres voor al uw

HUISHOUDELIJKE APPARATEN

- de BESTE merken voor een lage prijs. (SIEMENS, ESTA, GRAM, LIEBHERR, MIELE, VELO)
- service en bezorging door heel Nederland.

VINK-WITGOED-WESTBROEK

Dr. Welferweg 17 - Westbroek - Tel. 03469 - 1459, b.g.g. 1209